

MARCUS ANTONIUS'UN İLTİMASÇILIĞI HAKKINDA

Nafize TATAR*

Erşah ÇAKIR**

Figen ERDOĞDU***

Öz

Octavianus ve Lepidus ile birlikte üçlü birliği (II. Triumvirlik) kuran Marcus Antonius'u kişilik olarak incelediğimizde iki farklı insandan bahsedebiliriz. İlki, askerlerine olabildiğince armağanlar veren, hoşgörülü, onların dertlerine ortak olan, onlardan biri gibi davranarak saygı gören Antonius. İkincisi ise zevke, eğlenceye düşkün, vergi ve benzeri yollarla edindiği geliri savurganca harcayan, insanlara ait olanı haksızca yanındakilere ödül olarak veren sorumsuz ve zorba Antonius... Bu çalışmamızda Antonius'u tanıtmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Marcus Antonius, Plutarkhos, Cicero, İktidar, İltimas.

ABOUT NEPOTISM OF MARCUS ANTONIUS

216

Abstract

We can discuss two different people when we consider Marcus Antonius, who started the Triumvirate with Octavianus and Lepidus as a figure. The first one is Antonius who gives presents to his soldiers, shares their trouble tolerantly, is held in high estimation as he behaves closely. The second one is Antonius who indulges in fun and pleasure, spends gaining uneconomically which he earns by means of tax and etc., gives unfairly anything which belongs to people to his supporters as an gift, is a despot and irresponsible person. In our work, we are going to introduce Antonius.

Keywords: Marcus Antonius, Plutarch, Cicero, Power, Nepotism.

* Sanat Tarihçisi, nafizetatar@hotmail.com

** Arkeolog, cimini66@gmail.com

*** Yrd.Doç.Dr., Balıkesir Üniversitesi Ayvalık MYO, yakdin@yahoo.com

Giriş

M.Ö.43 yılında, Octavianus ve Lepidus ile birlikte üçlü birliği (II. Triumvirlik) kuran, Plutarkhos'un dediği gibi bütün imparatorluğu baba mirası paylaşırçasına aralarında paylaşan,¹ Roma Cumhuriyeti'nin son dönemindeki iç savaşın bir tarafındaki Marcus Antonius'a odaklandığımızda, konumuz dışı olmakla birlikte, siyasi düzenlemeleri, krallıkları, payeleri, unvanları, belki zamanının ruhuna uygun olarak, ekonomik, duygusal, güvenlik ve/veya başka bir nedenle dağıtan,² belki

¹ Mestrius Plutarkhos, *Marcus Antonius* (çev. Mehmet Özaktürk, Ankara: TTK, 1992), XIX vd.; Erşah Çakır, Nafize Tatar, Figen Erdoğdu, "Marcus Antonius ve Lejyoner Denarii", *History Studies IV/2*, (2012): 54 vd.

² Anadolu, Kıbrıs, Mısır, Libya, Suriye gibi Euphrates ve Armenia'dan İon Denizi'ne ve İlyria'ya kadar uzanan, Kyrene ve Armenia arasındaki tüm topraklar ve bölgedeki yöneticilerle ilgili düzenlemeleri için bkz.: Plutarkhos, XXXVI, LIV, LXI; G.F.Hill, *Historical Roman Coins From the Earliest Times to the Reign of Augustus* (London: Constable Co. Ltd., 1909), s. 132-133; Mehmet Özsait, "Anadolu'da Hellenistik Dönem", *Anadolu Uygarlıkları Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi*, (İstanbul: Görsel Yayınlar, 1982), c. 2, s. 370-372; Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)* (çev. Adnan Pekman, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993), XIV-V-3, 6, 10, VI-6; Bülent İplikçioğlu, Güler Çelgin, A.Vedat Çelgin, "Doğu ve Kuzeydoğu Lykia-Güneybatı Pisidia Epigrafik-Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmaları Projesi 1999 Çalışmaları", *18. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1.Cilt 22-26 Mayıs 2000 İzmir* içinde (Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001), s. 243; Seton Lloyd, *Türkiye'nin Tarihi Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları* (çev. Ender Varinlioğlu, Ankara: TÜBİTAK, 2003), s. 226; Mehmet Ali Kaya, "Romalılar, Parthlar ve Armenia Krallığı", *Tarih İncelemeleri Dergisi XIX/1*, (2004): 78 vd.; Mehmet Ali Kaya, "Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi", *Tarih Araştırmaları Dergisi 38*, (2005): 19, dn.35; Ahmet Ünal, "Hitit İmparatorluğu'nun Yıkılışından Bizans Dönemi'nin Sonuna Kadar Adana ve Çukurova Tarihi", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XV/3 (Arkeoloji Özel Sayısı)*, (2006): 82-83; Bilge Hürmüzlü, "Pisidia'da "Gömü Geleneklerinin" Işığında Kültürler Arası İlişkiler", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 15*, (2007): 4; Hamdi Şahin, "Doğu Dağlık Kilikia: Polis-Khora İlişkileri Üzerine İlk Düşünceler", *Colloquium Anatolicum VI*, (2007): 135; Mehmet Özsait, "Arkeolojik Verilerin Işığı Altında Burdur", *I. Burdur Sempozyumu Bildiriler, Burdur, 16-19 Kasım 2005* içinde (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü Sempozyum Dizisi:1, Burdur 2007), s. 705-706; Mustafa H. Sayar, "Historical Development of Urbanization in Cilicia in Hellenistic and Roman Periods", *Tra oriente e occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore. Atti del convegno internazionale Cividale delo friuli, Pisa, 28-30 Settembre 2006* içinde (Tra oriente e occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore, Pisa 2007), s. 254; Mehmet Oktan, "Roma Cumhuriyet Dönemi'nde Pontos'da Yapılan Düzenlemeler", *Anadolu/Anatolia 34*, (2008): 65, 70-72, dn.179, 183; Mehmet Kurt, "Marcus Antonius'un Kilikya Politikası", *Tarih İncelemeleri Dergisi XXIV/2*, (2009): 32 vd.; Mehmet Kurt, "Roma Cumhuriyeti Yönetiminde Kilikya Bölgesi ve Yerel Güçler", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi XI/1*, (2009): 127 vd.; Mehmet Kurt,

de yaptım olducu bir Antonius görüyoruz. Plutarkhos'un aktardıklarına baktığımızdaysa kişiliği açısından, Roma'daki çift yüzlü İanus'u³ aklımıza getiren, en az iki farklı Antonius'tan bahsedebiliriz.

Seviliyordu Çünkü...

Eğitimlerine katıldığı askerlerine olabildiğince armağanlar verip, onların gönüllerini kazanan Antonius, M.Ö.48 civarında, ordu içerisinde Caesar'dan sonra en çok konuşulan kişi, M.Ö.44 yılının da konsüllerinden biriydi. Bu durumdan birkaç yıl kadar sonra, M.Ö.36 civarındaki Parth Seferi sırasında da benzer bir durumun söz konusu olduğu görülmektedir. Antonius'un ailesinin soyluluğu, onun hatipliği, içtenliği, açıklığı, cömertliği ve bol bol armağanlar dağıtması, eğlence ve sohbetlerindeki hoşgörüsü, askerlerinin dertlerine ortak olması gibi özellikleri, askerlerinin ona kayıtsız bağlılığına neden olmuştur. Yine, onun bazılarında hiç onaylanmayacak gibi duran övünmelerinin, alaylı ve iğneli şakalarının, yanında açıkça boynuzdan kadeh taşımalarının, karavanasından yemek yiyen askerin yanına çöküp oturmasının ya da masasından yemek alıp yemesinin de, askerler arasında ona şaşılacak oranda sevgi ve saygı yarattığı anlaşılmaktadır.⁴

Çok fazla ön planda değilken, J.Caesar'ın da arkadaşı, sefaya düşkün Curio ile olan yakın arkadaşlığı, Antonius'un başını belaya sokacaktı. Curio, onu elinde tutabilmek için içki ve kadınlarla dolu bir

"Roma Egemenliğinde Kilikya ve Roma İç Savaşlarının Bölgedeki Yansımaları", *Tarih İncelemeleri Dergisi XXV/2*, (2010): 494-495; Mehmet Kurt, "M.Ö. I. Yüzyıl Roma-Parth İlişkilerinin Kilikya Eyaleti'ndeki Yansımaları", *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi II/2*, (2011): 9 vd., dn.18; Mehmet Kurt, "Ovalık Kilikya'da M.Ö. I. Yüzyıl Roma Yönetim Olgusu ve Tarkondimotos Krallığı", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 31*, (2011): 436-439.

³ Buradaki teşbih, elbette sadece bir çağrışımdır. Roma'nın en eski ve en çok önem atfedilen tanrılarından İanus, geçmiş ve geleceği görebildiği için iki yüzle tasvir edilirdi. bkz. Pierre Grimal, *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma* (çev. Sevgi Tamgüç, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1997), s. 312-313; Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999), s. 150.

yaşama itiyor, Antonius, aşırı masraflara giriyordu. Curio ona kefil olsa da, toplam borcu iki yüz elli talent kadar olmuştu.⁵ Bunları, onun özel hayatından kırıntılar olarak görebiliriz ancak kamu kişiliği açısından baktığımızda, görünüşe göre Antonius'un ikinci yüzünün, deyim yerindeyse evlerden irak bir kişiliğe sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Sevilmiyordu Çünkü...

Antonius'tan nefret ettiği bilinen Cicero, onu “*yabani hayvan*” olarak nitelermektedir.⁶ Cicero'nun nefreti nedeniyle her ne kadar nesnel olamayacağını düşünecek olsak bile, tarihin onu haklı çıkardığı olaylar vardır. Aslında, Marcus Antonius'un M.Ö.43 yılındaki Mutina Savaşı⁷ hakkında, daha o sırada senatörlere verdiği söylevde sarf ettiği,

“(...) *Bu adamın kentte konsüllük yaptığı sırada devletin parasını çarçur etmek, sürgündekileri yasa olmadan çağırmak, ayrıcalıkları satmak, eyaletleri Roma halkının egemenliğinden çıkarmak, krallıkları parayla satmak, devlete zorla yasalar koymak, senatoyu silahlarla ya kuşatmak ya da kapatmak gibi işlediği sayısız suçları bir yana (...)*”

gibi sözlere bakıldığında,⁸ Cicero'nun geleceği gördüğü anlaşılmaktadır.

İnsanların, M.Ö.48 civarında, Caesar Pompeius'un peşindeyken, Magister Equitum (Atlıların Başkanı, diktatörden sonraki ikinci adam)

⁴ Plutarkhos, IV, VI, VIII, XI, XIII, XXXVII vd., XLIII, dn.29, 83; F.Gül Özaktürk, “M.Tullius Cicero'nun Sekizinci Philippica Söylevi”, *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi XL/3-4*, (2000): dn.6, 34.

⁵ Plutarkhos, II, V. Ayrıca talent, yaklaşık 26 kg değerli madene tekabül etmektedir. Bkz. Ahmet Semih Tulay, *Genel Nümitmatik Sözlüğü* (İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2001), s. 195.

⁶ Özaktürk, “M.Tullius Cicero'nun Sekizinci Philippica Söylevi”, s. 165, dn.19.

⁷ Özaktürk, “M.Tullius Cicero'nun Sekizinci Philippica Söylevi”, s. 159 vd.; Lawrence Keppie, *The Making of the Roman Army From Republic to Empire* (London: Routledge, 1998), s. 102 vd.

⁸ F.Gül Özaktürk, “M.Tullius Cicero'nun Yedinci Philippica Söylevi”, *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi XL/3-4*, (2000): 153. Ayrıca bkz. Remzi Oğuz Arık, “Ankara Anıtı Üzerine”, *Ankara Anıtı* içinde (Cumhuriyet, İstanbul 1999), s. 54-56.

olarak Roma'nın başında olan Antonius'tan nefret ettiği görülmektedir. Daha önce değindiğimiz gibi onu sevenler varken, sevmeyenler de vardı. Tembelliginden dolayı, haksızlığa uğrayanlara ilgisiz davranıyor, onlara karşı sabır göstermiyordu. Üstelik başkalarının kadınlarıyla kurduğu ilişkilerden dolayı adı kötüye çıkmıştı. İnsanlar onun, zamansız sarhoşluğundan, aşırı savurganlığından, gündüzleri baş ağrısıyla deli gibi dolaşması veya uyumasından, geceleri eğlence ya da gösterilerle geçirmesinden tiksinti duymuşlardır. Misal, Sergisius isimli sahne oyuncusu en yakınındakilerden idi. Yine bu oyunculardan, ufak tefek bir kadın olan, pek çok kadın hizmetçinin eşlik ettiği Cytheris'i kentten kente tahtirevanla götürüyordu.⁹ Cicero'ya göre de mim sanatçılara, zar oyuncularına, muhabbet tellallarına özen göstermekteydi.¹⁰ Antonius'un bu konudaki derdi, belki de yalnızca sanattı(?)

Antonius, Octavianus ve Lepidus arasında yapılan triumvirlik pazarlığı ise başkalarının kıyameti olmuştur. Bu pazarlık, Plutarkhos tarafından şu şekilde tarif edilmiştir:

"(...) ben yeryüzünde şimdiye kadar bu değişik tokuştan daha acımasız ve daha barbar bir şeyin olduğuna inanmıyorum, çünkü onlar kıyıma karşı kıyım pazarlığı yapmakla hem aldıkları hem verdikleri kişilerin canına kıymışlardır (...)"

Bu şekildeki bir pazarlık, bizlere acımasızlık açısından belki bir fikir verebilir. Bunun sonucunda, Antonius Octavianus'a dayısı Lucius Antonius'u, Lepidus kardeşi Paulus'u, Octavianus ise Antonius'a "babam" dediği Cicero'yu teslim etmiştir. Antonius, Cicero'yu öldürmekle kalmayıp, utanç verici olarak başını ve söylevlerini yazdığı

⁹ Plutarkhos, VI, VIII-IX; Özaktürk, "M.Tullius Cicero'nun Yedinci Philippica Söylevi", s. 154.

¹⁰ Özaktürk, "M.Tullius Cicero'nun Sekizinci Philippica Söylevi", s. 170.

sağ elini kestirerek forumdaki konuşmacılar kürsüsünde sergilemiştir.¹¹

Romalılar, bu üçlü yönetimden çok nefret etmişlerdir. Antonius ise işlerini yoluna koyar koymaz, o eski savurgan yaşamına tekrar dönmüştür. Üç kez zafer töreni kutlaması yanında ölçülü düşünce ve davranışlarıyla, demokratik yaşam biçimiyle halkın sevdiği Büyük Pompeius'un evinde oturması, bu evi bir yandan oyuncu, hokkabaz, dalkavuklarla doldurması, en büyük kaba güç ve düşmanlıkla elde edilen bu zenginliğin büyük kısmını, bunlar uğruna har vurup harman savurması, öte yandan bu evi genellikle komutan, bürokrat, elçilere kapalı tutulması ve bunların kapıdan kovulması, halk açısından öfke kaynağı olmuştur.¹²

Öyle ki, Antonius, Octavianus ve Sextus Pompeius arasında M.Ö.39 civarında gerçekleşen Misenum'daki anlaşma sonrasında baba Pompeius'un evi, Antonius'un karşısına, onu suçlayıcı bir biçimde çıkacaktır. Antonius, Sextus Pompeius'a anlaşmayı kutlamak için yapılacak şölenin nerede olacağını sorduğunda Pompeius, üst üste altı kürek dizili amiral kadırgasını göstererek "orada" deyip, devam etmiştir: "Çünkü Sextus Pompeius'a babasından miras kalan tek ev odur."¹³

MÖ.41 yılında, Octavianus, Roma'da savaş ve ayaklanmaların ortasında kalmışken, Antonius Asia'ya geçmiş ve oradaki servetlere el koymakla meşguldür. Bu sırada, büyük bir barış ortamının ve tembelliğin tadını çıkarmakta, o eski bilindik yaşam biçimine dönmektedir. İtalya'dan onun peşinden gelen açgözlülerden daha açgözlü olan, "Anaksenor" adlı çalgıcılar, "Ksuthos" adlı flütçüler, "Metrodoros" adlı dansçı ve Asyalı göstericiler de onun sarayına

¹¹ Plutarkhos üç yüz kişilik kara listeden bahseder. bkz. Plutarkhos, XIX-XX; Arık, s. 55; Gregory S. Aldrete, *Daily Life in The Roman City Rome, Pompeii and Ostia* (Westport, Connecticut, London: Greenwood Press, 2004), s. 51-52.

¹² Plutarkhos, XXI.

yerleşmiştir. Antonius, Ephesos'a girerken, ona "lütufkar Bacchus" diye sesleniliyorsa da o, pek çok kişi açısından çiğ et yiyen vahşi bir Bacchus olarak görülmektedir. O, soylu kişilerin malını, mülkünü ellerinden almakla kalmayıp, dalkavuklarına armağan etmiştir. Bazıları da gerçekte yaşayan pek çok kişiyi ölmüş göstererek, mallarını Antonius'tan isteyip almıştır. Yine burada bir başka ev meselesi daha karşımıza çıkmaktadır. Bu ev, Antonius'un tek bir akşam yemeğiyle ünlenen aşçısına armağan ettiği, Magnesialı bir adamın evidir.¹⁴ Bu açıdan bakıldığında, Cicero'nun bu olaylardan birkaç yıl önce verdiği söylev dikkat çekicidir:

"(...) senatörler, sizi uyarıyorum: Roma halkının sizin elinize bırakılmış özgürlüğü söz konusudur. Antonius'un uzun zamandır sınırsız bir istek ve acımasızlıkla gözünü diktiği her bir iyi adamın malı mülkü söz konusudur¹⁵ (...) Antonius'un ilkin evlerimizi (çünkü kenti bölüştüreceğini doğruluyor) haydutlarına, sonra da onları tüm kapılardan nereye isterlerse göndereceğine söz vermesi son derece yürek parçalayıcı bir durumdur. (...) Antonius'un ardından giden (...) baş belaları en iyi evlere, bahçelere Tusculum ve Alba yakınlarındaki çiftliklere kendileri için göz dikiyorlar (...)"¹⁶

Antonius, Ephesos'da Caesar gibi doğunun komutanlığını ele alıyor, daha doğrusu yeni bir tiranlık kuruyordu. Lloyd bu durumu,

"(...) Vergi ödemekten zaten perişan olmuş ülkeden on yıllık vergiyi peşin istemesini, siyasal gücün yeniden dağıtımını ağırdan alışı, destekçilerine, gözdelelerine avantajlar

¹³ Plutarkhos, XXI, XXXII.

¹⁴ Plutarkhos, XXIV, dn.53, 55; Arık, s. 56.

¹⁵ Özaktürk, "M.Tullius Cicero'nun Yedinci Philippica Söylevi", s. 157.

¹⁶ Özaktürk, "M.Tullius Cicero'nun Sekizinci Philippica Söylevi", s. 164.

sağladığını, başına buyruk ve savurgan yaşam tarzını görmezden gelsek (...)"

şeklinde özetlerken, Antonius'un Küçük Asya'da kalış öyküsünün her anını, karartıcı bir tablo olarak nitelirmektedir.¹⁷ Bununla birlikte, iki yüz bin talent vergi vermiş Küçük Asya şehirlerine vergi yükü eklemek istemesi üzerine, burada da Hybreas adındaki muhatabından ders niteliğinde bir cevap almıştır:

"Eğer sen iki yıllık vergiyi bir anda alabilirsen, kuşkusuz bize de iki yaz ve iki hasat zamanı verebilirsin (...) Eğer bu toplam parayı almadıysan, vergi toplayıcılardan hesabını sor; ama aldıysan ve hepsini harcamışsan, bizler mahvolmuşuz demektir (...)"

Bunlar, olup bitenden habersiz Antonius'un duruma bakışını oldukça değiştirmiştir. Çünkü, Plutarkhos'a göre o, çoğu olup bitenden habersiz, etrafına safça güvenen biridir.¹⁸

223

Ancak Strabon'un aktardığı bir olayla yetinip, bu örnek üzerinden gidersek, durumun pekte öyle olmadığını söyleyebiliriz. Antonius Tarsus'a, bir gymnasion görevlisinin yerine Boethos adlı bir kişiyi atamış, bu kişi ise zeytinyağı soygunu gerçekleştirmiştir. Ancak Boethos, bu durum anlaşıldıktan sonra da Antonius'a seslenerek yağcılığa devam etmiş ve aralarında şu konuşma geçmiştir.

Boethos:

"(...) Tıpkı Homeros'un Akhilleus'u Agamemnon ve Odysseus'u ilahilerle övdüğü gibi ben de seni övdüm. Bu nedenle senin

¹⁷ Lloyd, s. 225-226.

¹⁸ Plutarkhos, XXIV. Ayrıca yine Hybreas'ı, M.Ö.40 civarından itibaren bir müddet Anadolu'ya egemen olan Parth imparatoru unvanlı ve Antonius'un komutanlarından Ventidius tarafından yenilgiye uğratılan Labienus'a karşı görmekteyiz. bkz. Hill, s. 129-130; Strabon, XIV, II-24; Kaya, "Romalılar, Parthlar ve Armenia Krallığı", s. 78, dn.27.

önüne iftira türünden bir suçlama ile getirilmiş olmam haksızlıktır (...)"

Antonius:

"(...) Evet ama Homeros ne Agamemnon'un, ne de Akhilleus'un yağını çaldı. Sen ise bu işi yaptın ve bu nedenle cezalandırılacaksın (...)"

Sonuç olarak Boethos'un, nazik iltifatlarla durumu savuşturduğu, eskisinden az da olsa Antonius yenilinceye kadar, kenti soymayı sürdürdüğü anlaşılmaktadır.¹⁹

Actium Savaşı öncesi M.Ö.32 civarındaysa Antonius ve Kleopatra ikilisi, bütün güçleriyle birlikte, Samos'a doğru yelken açmış ve orada büyük şenlikler düzenlemişlerdir. Aynı zamanda tüm kral, prens, tetrakhia yöneticileri ve Suriye, Maiotis gölü, Armenia, Illyria sınırları arasına düşen bütün ulus ve kentlerin, savaş için gereken ihtiyaçları ya kendilerinin getirmeleri ya da göndermeleri buyrulmuş, bütün sahne oyuncularının da Samos'da hazır bulunmaları zorunlu kılınmıştı. Hemen her yer ağıtlara boğulmuşken, bir tek bu ada günlerce flüt ve telli çalgı sesleriyle çınladı, tiyatroları doldu. Antonius'un daha savaş başındaki şenliğe bu denli harcama yaptığını gören halk, kazanılacak yengiyi kutlamak için nelerin yapılabileceğini kendi kendine sormuştur.²⁰ Daha önce Ephesos'da aşçısına ev armağan eden Antonius, şenlikler bitince, kendisini eğlendiren sahne oyuncularına yerleşim yeri olarak Priene'yi vermiştir.²¹

Actium Savaşı öncesinde, İskenderiye'de Antonius ve çevresindekilerin üye olduğu ve her gün inanılmayacak ölçüde büyük harcamalarla birbirlerini eğlendirdiği, *"Taklidi Olanaksız Biçimde*

¹⁹ Strabon, XIV-V-14.

²⁰ Plutarkhos, LVI, dn.99.

²¹ Plutarkhos, LVII; Arık, s. 56; Oktan, dn.179.

Yaşayanlar” isimli dernekleri, yerini savaş sonrasında “*Birlikte Ölenler*” adındaki derneğe bırakmıştır. Debdebe açısından öncekinden elbette aşağı kalır yanı yoktur. Birlikte öleceklerini söyleyerek üye olan Antonius ile Kleopatra'nın arkadaşları, zamanlarını şölenlerle eğlenerek geçiriyorlardı.²²

Sonuç

Kleopatra'yı yüceltmek için bir çok ünlü tapınağın en nefis adaklarını ona sunan da, Judaialı Kral Antigonos'u halkın önüne çıkararak kafasını vurdurtan (öncesinde hiçbir kral böyle cezalandırılmamıştı) da, Octavianus'un yandaşlarından Calvisius tarafından Kleopatra ile ilgili olarak iki yüz bin ciltlik Bergama Kütüphanesi'ni Kleopatra'ya armağan etmekle suçlanan da yine Antonius olmuştur.²³ Öyle ki Antonius, Cicero açısından Roma siyasi tarihinde çok kötü bir diktatör ve kişilik olan Sulla'dan bile aşağıda görülmektedir.²⁴

Belki de, senatörler ve kapitalistlerin cumhuriyetin son yüzyılında çok büyük servetler biriktirdiğini²⁵ bilen Antonius, eline geçen fırsatı değerlendirmek istemiştir. Ancak Antonius'un eline geçirdiği güç nedeniyle bir tür iktidar sarhoşluğu ya da zehirlenmesi yaşadığını

²² Plutarkhos, XXVIII, LXXI, dn.114.

²³ Plutarkhos, XXXVI, LVIII; Strabon, XIII, 30.

²⁴ F.Gül Özaktürk, “Cicero'nun Genç Pompeius ile Sulla Konusundaki Tutum ve Düşünceleri (İ.Ö. 89-78 Yılları Arası) I”, *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* XXXIX/1-2, (1999): 305.

²⁵ Örneğin, Pompeius'un 11000, Crasssus'un 7500, Brutus'un 1700 talent serveti vardı. bkz. Gordon Childe, *Tarihte Neler Oldu* (çev. Mete Tunçay-Alaeddin Şenel, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1998), s. 220.

söyleyebiliriz. Aslında, Amerikalı devlet adamı Henry Kissinger'ın 1973 yılında söylediği sözler, olan biteni açıklar niteliktedir: “Güç, en yüksek afrodisyaktır.”²⁶

Yirmi iki yıl kraliçelik yapan ve Antonius ile birlikte on dört seneden fazla krallığı yöneten Kleopatra 39 yaşında, Antonius ise 53 veya 56 yaşında ölmüştür.²⁷

Kaynakça

- Aldrete, Gregory S, *Daily Life in The Roman City Rome, Pompeii and Ostia*, Westport, Connecticut, London: Greenwood Press, 2004.
- Arık, Remzi Oğuz, “'Ankara Anıtı' Üzerine”, *Ankara Anıtı*, İstanbul: Cumhuriyet, 1999, s. 35-112.
- Childe, Gordon, *Tarihte Neler Oldu*, çev. Mete Tunçay-Alaeddin Şenel, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1998.
- Çakır, Erşah ve Nafize Tatar, Figen Erdoğan, “Marcus Antonius ve Lejyoner Denarii”, *History Studies IV/2*, (2012): 53-93.
- Erhat, Azra, *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999.
- Grimal, Pierre, *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma*, çev. Sevgi Tamgüç, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1997.
- Hill, G.F., *Historical Roman Coins From the Earliest Times to the Reign of Augustus*, London: Constable Co. Ltd., 1909.
- Hürmüzlü, Bilge, “Pisidia'da “Gömü Geleneklerinin” Işığında Kültürler Arası İlişkiler”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 15*, (2007): 1-22.

²⁶ “Power is the ultimate aphrodisiac.” bkz. *The New York Times*, October 28, 1973, erişim tarihi 08.08.2012, <http://select.nytimes.com/gst/abstract.html?res=F00D15FE3F5D127A93CAA B178BD95F478785F9> ; Bryce Nelson, “How Does Power Affect The Powerful?”, *The New York Times*, November 9, 1982, erişim tarihi 08.08.2012, <http://www.nytimes.com/1982/11/09/science/how-does-power-affect-the-powerful.html?pagewanted=all>

²⁷ Plutarkhos, LXXXVI.

- İplikçioğlu, Bülent ve Güler Çelgin, A.Vedat Çelgin, "Doğu ve Kuzeydoğu Lykia-Güneybatı Pisidia Epigrafik-Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmaları Projesi 1999 Çalışmaları", *18. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1.Cilt 22-26 Mayıs 2000 İzmir*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001, s. 241-245.
- Kaya, Mehmet, "Romalılar, Parthlar ve Armenia Krallığı", *Tarih İncelemeleri Dergisi XIX/1*, (2004): 73-86.
- _____, "Anadolu'da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi", *Tarih Araştırmaları Dergisi 38*, (2005): 11-30.
- Keppie, Lawrence, *The Making of the Roman Army From Republic to Empire*, London: Routledge, 1998.
- Kurt, Mehmet, "Marcus Antonius'un Kilikya Politikası", *Tarih İncelemeleri Dergisi XXIV/2*, (2009): 31-45.
- _____, "Roma Cumhuriyeti Yönetiminde Kilikya Bölgesi ve Yerel Güçler", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi XI/1*, (2009): 115-139.
- _____, "Roma Egemenliğinde Kilikya ve Roma İç Savaşlarının Bölgedeki Yansımaları", *Tarih İncelemeleri Dergisi XXV/2*, (2010): 483-501.
- _____, "M.Ö. I. Yüzyıl Roma-Parth İlişkilerinin Kilikya Eyaleti'ndeki Yansımaları", *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi II/2*, (2011): 1-14.
- _____, "Ovalık Kilikya'da M.Ö. I. Yüzyıl Roma Yönetim Olgusu ve Tarkondimotos Krallığı", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 31*, (2011): 429-446.
- Lloyd, Seton, *Türkiye'nin Tarihi Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları*, çev. Ender Varinlioğlu, Ankara: TÜBİTAK, 2003.
- Nelson, Bryce, "How Does Power Affect The Powerful?", *The New York Times*, November 9, 1982, erişim tarihi 08.08.2012,

<http://www.nytimes.com/1982/11/09/science/how-does-power-affect-the-powerful.html?pagewanted=all>

- Oktan, Mehmet, "Roma Cumhuriyet Dönemi'nde Pontos'da Yapılan Düzenlemeler", *Anadolu/Anatolia* 34, (2008): 47-75.
- Özaktürk, F.Gül, "Cicero'nun Genç Pompeius ile Sulla Konusundaki Tutum ve Düşünceleri (İ.Ö. 89-78 Yılları Arası) I", *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi XXXIX/1-2*, (1999): 299-307.
- _____, "M.Tullius Cicero'nun Sekizinci Philippica Söylevi", *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi XL/3-4*, (2000): 159-175.
- _____, "M.Tullius Cicero'nun Yedinci Philippica Söylevi", *A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi XL/3-4*, (2000): 149-158.
- Özsait, Mehmet, "Anadolu'da Hellenistik Dönem", *Anadolu Uygarlıkları Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi*, İstanbul: Görsel Yayınlar, 1982, c. 2, s. 333-378.
- _____, "Arkeolojik Verilerin Işığı Altında Burdur", *I. Burdur Sempozyumu Bildiriler 16-19 Kasım 2005 Burdur*, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü Sempozyum Dizisi:1, 2007, s. 696-715.
- Plutarkhos, Mestrius, *Marcus Antonius*, çev. Mehmet Özaktürk, Ankara: TTK, 1992.
- Sayar, Mustafa H., "Historical Development of Urbanization in Cilicia in Hellenistic and Roman Periods", *Pisa: Tra oriente e occidente. Indigeni, Greci e Romani in Asia Minore. Atti del convegno internazionale Cividale delo friuli, 28-30 Settembre 2006*, s. 247-257.
- Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*, çev. Adnan Pekman, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993.
- Şahin, Hamdi, "Doğu Dağlık Kilikia: Polis-Khora İlişkileri Üzerine İlk Düşünceler", *Colloquium Anatolicum VI*, (2007): 115-179.

The New York Times, October 28, 1973, erişim tarihi 08.08.2012,
<http://select.nytimes.com/gst/abstract.html?res=F00D15FE3F5D127A93CAAB178BD95F478785F9>

Tulay, Ahmet Semih, *Genel Nümizmatik Sözlüğü*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2001.

Ünal, Ahmet, "Hitit İmparatorluğu'nun Yıkılışından Bizans Dönemi'nin Sonuna Kadar Adana ve Çukurova Tarihi", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XV/3 (Arkeoloji Özel Sayısı)*, (2006): 67-102.

Künye:

Tatar, Nafize, Çakır Erşah, Erdoğan, Figen, "Marcus Antonius'un İltimasçılığı Hakkında", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi IV*, (2012):216-229.